Transcriptie

00:00:06 Tjip de Jong

Welkom bij de podcast onderwijskansen in het primair onderwijs, een podcastserie voor leraren, intern begeleider, schoolleiders en bestuurders. In deze podcast komen onderwijsprofessionals en onderzoekers aan het woord over het bestrijden van onderwijsachterstanden met wetenschap als inspiratiebron. Het programma onderwijskansen is een samenwerking van het Nationaal Regie Orgaan Onderwijsonderzoek, de PO-Raad, het ministerie van OC&W en verschillende onderwijs- en onderzoeksinstellingen. Voor meer informatie, kijk op www.onderwijskansen.eu.

00:00:35 Tjip de Jong

Mijn naam is Tjip de Jong, leuk dat je luistert. Aan tafel zitten Hanke Korpershoek, adjunct-hoogleraar Onderwijswetenschappen aan de Rijksuniversiteit Groningen, directeur van Gion onderwijs en onderzoek. Welkom.

00:00:46 Hanke Korpershoek

Ja dankjewel, Tjip.

00:00:47 Tjip de Jong

Leuk dat je er bent. En naast jou Niels Tiemessen, directeur van basisschool De Zonnewende, een daltonschool in Apeldoorn, onderdeel van de Veluwse Onderwijsgroep. Leuk dat je er bent.

00:00:56 Niels Tiemessen

Dankjewel

00:00:57 Tjip de Jong

Voor degene die nu denkt daltonschool, wat is dat ook alweer? Ben jij in staat om dat in een paar zinnen uit te leggen?

00:01:03 Niels Tiemessen

Ja wat wat ik meestal aan ouders vertel, is eigenlijk dat wij Dalton is een van de vernieuwingsconcepten, inmiddels al wel lange tijd in Nederland aanwezig. Maar het gaat er vooral om dat wij kinderen veel meer tot zelfstandigheid proberen aan te zetten. Tot samenwerking en reflectie, of wat doe je nou eigenlijk?

00:01:20 Tjip de Jong

Kijk interessant. We gaan het In de podcast hebben over de overgang tussen PO en VO. Tussen primair onderwijs en voortgezet onderwijs, ook wel de basisschool en de middelbare school. En waarom nu dit thema juist belangrijk is als het gaat om leerlingen met een onderwijsachterstand. Dan wil ik eigenlijk toch even starten met een belangrijke startvraag, want waarom is de overgang tussen PO en VO een relevant thema in relatie tot het tegengaan van onderwijsachterstanden? Ja om ook even het thema, zeg maar af te pellen, Hanke, hoe zouden we daarmee kunnen beginnen om dat eens even neer te zetten?

00:01:21 Hanke Korpershoek

Ja Tjip, in de afgelopen twintig jaar is heel veel onderzoek uitgevoerd naar de overgang tussen het basis- en het voortgezet onderwijs, in Nederland, maar ook daarbuiten en in heel veel van die onderzoeken zien we terug en we horen dat natuurlijk ook van van leraren zien we terug dat bepaalde groepen leerlingen minder gunstig die overgang of die overstap kunnen maken, bijvoorbeeld totdat het onderwijs, de manier waarop ze onderwijs krijgen niet goed aansluit bij wat leerlingen weten of wat leerlingen kennen. Of dat er misschien bepaalde leerkrachtverwachtingen zijn, waardoor leerlingen een minder gunstige overstap maken. En we weten al wel heel veel over hoe we dat wat soepeler kunnen doen. En daarom is dat een relevant thema, omdat die die kennis die er is, uit de onderwijspraktijk, maar ook uit literatuur, internationale literatuur, schoolteams heel erg kan helpen bij nou het verbeteren van de warme overdracht tussen het basis en het voortgezet onderwijs.

00:02:45 Tjip de Jong

Ja. Belangrijk thema dus, Niels, een warme overdracht. Hoe, hoe heb jij daarmee te maken in jouw rol?

00:02:51 Niels Tiemessen

Nou bij ons op school is ligt die taak van de warme overdracht zelf ligt heel erg bij de leerkrachten en die hebben veel contact met de mentoren in het VO, eventueel met afdelingsleiders, of tussen intern begeleiders aan onze schoolkant en zorgcoördinatoren op de VO scholen.

00:03:08 Tjip de Jong

Ja.

00:03:09 Niels Tiemessen

En ik, ik zit veel meer bij de adviesprocedure bijvoorbeeld.

00:03:13 Tjip de Jong

Ja ja ja, en wat maakt nou dat het belangrijk is juist voor mensen in het PO om hierover na te denken, want daar gaan we echt nu in deze podcast wat verder op in hè?

00:03:21 Niels Tiemessen

Nou ik denk omdat er kansen liggen binnen het PO om nou ja, die die advisering, het is eigenlijk de voorkant van het de overgang naar VO kansrijker te maken.

00:03:34 Tjip de Jong

Ja.

00:03:35 Niels Tiemessen

En, dat zit soms gewoon, denk ik ook in het checken van een aantal aannames die we in het PO hebben. En dat we op die manier het kansrijker kunnen maken voor kinderen die overstappen door te gaan.

00:03:45 Tjip de Jong

Wat, wat zijn dan typische aannames, checken van aannames die we dan doen.

00:03:49 Niels Tiemessen

Nou, neem bijvoorbeeld zoiets wat we wel eens zeggen tegen ouders in adviesgesprek kan zijn. Nou ja, weet je, laten we wat lager inzetten. Hè, voor de zekerheid en het kind heeft straks nog allerlei kansen om op te stromen. Maar ik ben er wel eens ingedoken en het valt op dat het niet, dus ja, dat dat nog wel eens, dat je daar je vraagtekens bij kan zetten of die kansen er nou echt zo zijn, om nog op te stromen.

00:04:14 Tjip de Jong

Hanke, ken je dat als onderzoeker?

00:04:15 Hanke Korpershoek

Ja, dat klopt hoor. Er zijn een heleboel, ja, veronderstellingen rondom de PO-VO overgang, zowel aan de aan de aanleverende kant, hè, van het basisonderwijs, als aan de ontvangende kant van het voortgezet onderwijs. En en en nou we zien dat, dat inderdaad vaak overschat wordt hoe ja, hoe makkelijk leerlingen in het voortgezet onderwijs nog van, van niveau kunnen wisselen. Dat dat heeft allerlei redenen. Daar komen we straks denk ik nog wel even op, maar ook aan de kant van het voortgezet onderwijs zijn dat soms bepaalde verwachtingen over, nou ja, wat leerlingen kunnen, wat leerlingen kennen. Dat ze op het goede niveau geplaatst zijn en dat dat dan ook is, waar ja, op welke manier ze het onderwijs zouden moeten geven.

00:04:58 Tjip de Jong

Dus die redenering van laten we maar niet te hoog adviseren, maar een beetje behoudend zijn. Ja, dat komt uit voort uit goede intenties, maar dat hoeft niet altijd te te leiden tot een passend advies zou je kunnen zeggen.

00:05:08 Hanke Korpershoek

Nee, en dat heeft heeft natuurlijk te maken met nou wat in het onderwijs wel bekend is, dat Pygmalion in the classroom effect, dat als je in een omgeving geplaatst wordt die voor jou niet zo uitdagend is, dat je daardoor zelf ook wat minder goed gaat presteren omdat je je ja conformeert aan de aan de gewoon de sociale omgeving waar je in zit. En en daarom is het belangrijk dat als een leerling toch wat meer in zijn mars heeft, dat er goed overwogen moet worden of een leerling er dan toch niet beter af is, nou, in een brede brugklas of een, of een niveau hoger. Als 'ie dat qua prestaties ook aankan.

00:05:41 Niels Tiemessen

Ja, wat denk ik heel belangrijk is wat Hanke zegt, is dat het dat het om de afweging gaat, dus dat de afweging heel serieus gemaakt wordt, want hoger is niet per se altijd beter.

00:05:49 Tjip de Jong

Nee.

00:05:50 Niels Tiemessen

Het gaat om wat is zo kansrijk mogelijk voor deze leerling? En dan, dat is niet altijd hoger, maar het gaat vooral om de serieuze afweging.

00:06:00 Tjip de Jong

Kansrijk adviseren, dit gaat eigenlijk ook over het het selectiemoment. Maar hoe lees je veel in de krant, en je hoort veel in het nieuws van dat wij in Nederland, ja, dat we dat dat vroeg selecteren, dat dat anders kan en dat het beter kan. Hoe hoe doen we dat internationaal?

00:06:11 Hanke Korpershoek

Ja dat is een interessant vraagstuk en ook iets wat al al al heel veel onderzocht is en wordt. We hebben natuurlijk in de landen om ons heen, nou een beetje vergelijkbare onderwijsstructuren en vergelijkbare selectiemomenten, maar ook zeker heel verschillende. In Duitsland wordt bijvoorbeeld al veel eerder een keuze gemaakt voor het voortgezet onderwijs, die leerlingen zijn dan tien jaar. In een aantal Scandinavische landen gebeurt, gebeurt dat eigenlijk veel later, zitten leerlingen veel langer met allerlei verschillende niveaus bij elkaar. En dat roept natuurlijk de discussie op welk systeem werkt nou beter? En en dan wordt er over het algemeen gezegd, wat later selecteren is voor leerlingen die thuis minder ondersteuning kunnen krijgen, of uit een lager sociaal, economisch milieu komen, vaak wat gunstiger. De nuance daarbij is dat eigenlijk elke

overgang, wanneer die ook plaatsvindt, of dat nou wat eerder of juist wat later is, voor leerlingen uit kwetsbare gezinnen altijd een risicovolle overgang is. Het wisselen van school, het gaan naar een nieuwe omgeving, zeker een omgeving waar je opeens twintig verschillende leraren hebt, dat er op een heel andere manier wordt les gegeven. En er ook een inschatting moet worden gemaakt van nou, wat heeft zo'n leerling nou in zijn mars. Voor kwetsbare leerlingen is zo'n overgang altijd risicovol, ook al zouden we hem een paar jaar opschuiven?

00:07:36 Tjip de Jong

Ja, ja ja. dus je ontkomt er niet bij, je komt er niet aan dat je toch op een gegeven moment een advies moet geven. Nou, heb je tegenwoordig in Nederland zijn er, zijn ouders best wel heel actief hè? Ook om ja dingen extra en te begeleiden, met huiswerk begeleiden. Maar ja, sommige kinderen hebben die, hebben dat niet hè? Daar is dat geen optie. Hoe, hoe hangt dat samen met met kijken naar het adviseren dan?

00:07:56 Niels Tiemessen

Volgens mij, maar dan moet moet Hanke me ook maar corrigeren als dat niet klopt, is is, is het in Nederland niet eens zozeer het moment van die selectie, want ik ik kan begrijpen wat jij zegt, van, hè, welke kant je ook opschuift in leeftijd dat die overgang blijft ergens. Maar dat we het nogal strak menen te doen en menen te kunnen doen in bijna zeven hokjes en en en zeven hokjes waar je wat moeilijk uitkomt. En, als je dat weet, hè dat is het vaak met met kinderen uit een wat hogere sociaal economische omgeving, die ouders doorzien dat ook dat systeem hè, dat het helpend kan zijn om je kind op een een hoger niveau te laten instromen, omdat de kans ook groter is dat ‘ie daar blijft.

00:08:35 Hanke Korpershoek

Ja bijvoorbeeld havo-vwo scholen, dan is de kans op afstroom naar VMBO is is kleiner, want je moet dan naar een andere school. Dit wordt er ook vanuit de school en vanuit ouders dan vaak wel alles aan gedaan om het kind natuurlijk bij vrienden en vriendinnen in een klas op ‘t havo te houden.

00:08:51 Niels Tiemessen

Ja. En ook omdat we ook ook op schoolgebouwen en scholen echt scheiden op basis van die niveaus in het VO. Ja werk je d’r ook hard voor om je leerlingen te behouden, zodra ze op dat niveau zijn binnengestroomd.

00:09:05 Tjip de Jong

Hoe hoe, hoe pakken jullie dit? Ik kan me voorstellen dat dit een belangrijk gesprek is in je schoolteam, hè, allemaal na te denken over het moment dat dat advies eraan komt. Hoe doe je, hoe doen jullie? Dat, kun je daar iets over zeggen om ook scherp te blijven op

ja, mogelijke aannames die je misschien zelf hebt, om ook dat kansrijk adviseren ook echt te realiseren?

00:09:22 Niels Tiemessen

Ja wat een. Nou, ik zie het maar als voordeel, ik weet niet of het per definitie een voordeel is, maar wat ik als een voordeel zie bij ons op school is dat wij altijd meerdere groepen 8 alleen al hebben. En dat wij, als je dan onze hele bovenbouw kijkt, dan hebben we dus ook meerdere groepen, 7 meerdere groepen 6. En, we beginnen dus al tijdig met elkaar te praten over, wat heeft deze leerling nodig om verder te komen? En dan kijk je dus als daltonschool ook wel veel langer naar, ook al in de jaren daarvoor en dat gaan we dan wat meer specifiek maken in de bovenbouw. Nou en daar zijn dan gesprekken over van wat heeft deze leerling nodig om verder te komen en zeker op vakgebieden, ook als begrijpend lezen en rekenen die belangrijk zijn voor die overdracht naar het VO. En dan, ja, daar beginnen we dus al tijdig met elkaar over te praten. En als het moment echt komt van het definitieve schooladvies, daar gaan dan voorlopige adviezen aan vooraf, daar zijn ouders bij betrokken, daar is de leerling zelf bij betrokken, dan hebben we dus ook nog weer een moment dat intern begeleiders, en ook ik als directeur, dat we meekijken, en dat we kijken van dat we als als als nou ja, noem het critical friends of of of wat dan ook, maar dat we ook vragen gaan stellen van hé, als we gewoon deze leerling zien qua gegevens, hoe komt het nou tot dit advies? En hoe kijkt de ouder hier naar en hoe kijkt de leerling hier zelf naar?

00:10:34 Hanke Korpershoek

Ja, dat vind ik heel mooi om te horen, omdat de betrokkenheid van ouders niet op elke school even vanzelfsprekend is, hè, voor sommige ouders komt het schooladvies wat ze dan voor een kind krijgen toch wel als een verrassing en dat dat zal voor een aantal altijd zo blijven. Maar het betrekken van van ouders, maar ook de leerling zelf is denk ik heel sterk en ook met een goede uitleg van wat dat advies eigenlijk betekent. Dat betekent niet hoe hoe slim je bent of of dat het iets over jou als persoon zegt, het het zegt alleen maar wij denken dat je op dat niveau het meeste kan leren op een school.

00:11:12 Niels Tiemessen

Precies.

00:11:13 Hanke Korpershoek

Hè, want als je op een veel hoger niveau geplaatst wordt dan wat jij op dit moment, volgens ons passend is, dan leer je veel minder, want het is, het gaat veel te snel, of het is veel te complex of veel te abstract. Of misschien veel te praktisch. Het moet echt bij je passen.

00:11:28 Tjip de Jong

Mooi gezegd, waar je het meeste kan leren in, op dat moment, dus het is ja.

00:11:31 Niels Tiemessen

Maar dat is het echt want, want daar zie je ook vind ik wel eens, of dat nou op social media is, of in in gesprek met ouders, daarom noemde ik dat daarstraks ook al, hoger is niet per definitie beter. En volgens mij, ik zou het nog mooi vinden als we dat hele VO gewoon plat slaan als gewoon één lijn. Hè, en niet per se het VWO is hoger. Nee, het moet, kijk wat past bij deze leerling en waar kom jij tot je recht? En dat kan ontzettend praktisch zijn, ook al heb je gigantisch hoge scores voor rekenen-wiskunde. Ik noem maar wat. Kan het zijn dat die specifieke leerling, en daarom is het zo fijn vind ik, om die leerling daarbij te hebben, helemaal tot zijn recht komen op veel meer een soort praktische route.

00:12:12 Tjip de Jong

Hé en ook, wat is nou de rol van het leerlingvolgsysteem gedurende zo een zo een zo een schoolloopbaan op de op de op de basisschool daar worden er worden, er wordt getoetst, leerlingen worden gevolgd. Hoe gebruik je dat dan in die latere fase? Als je naar dat advies toe gaat?

00:12:26 Hanke Korpershoek

Ja, dat dat kan je natuurlijk op heel veel verschillende manieren en gebruik van maken. Het wordt soms gezien als een soort beoordelingsmoment, om te kijken van nou, waar staat de leerling? In mijn ogen zou, en dat geldt voor alle alle vormen van toetsen, is een toets eigenlijk alleen een informatie-inwinningsactiviteit voor een leraar. Hè, dus een leerlingvolgsysteem laat je zien van nou wat wat gebeurt er in de ontwikkeling van deze leerling? En wat moet ik dus aanpassen of doen of verbeteren, of wat kan ik gewoon blijven doen, want dat gaat heel goed, om die leerling in z'n ontwikkeling te helpen? En zo'n leerlingvolgsysteem geeft daar informatie over, naast natuurlijk je eigen ervaringen in de klas. En en dat het echt iets over die leerling zegt, ik denk dat we een beetje van dat idee af zouden moeten stappen. Het gaat erom wat jij voor informatie eruit kan halen als leraar en die je kan gebruiken om die leerling mee verder te helpen.

00:13:23 Tjip de Jong

Interessant dus haal het even af van die leerling, maar kijk, wat is wat wat voor data krijg je? Wat voor informatie geeft het je, over, maar ook hoe jij je lessen geeft, wat je nog beter kunt doen, wat je kunt aan aanscherpen en of je hem kunt, of je kunt, herad-, sorry even het goede woord gebruiken, heroverwegen.

00:13:39 Niels Tiemessen

Ja, maar dat dat gaat heel specifiek over de eindtoets.

00:13:42 Tjip de Jong

Dat is dus in groep 8?

00:13:43 Niels Tiemessen

In groep 8, en na het definitief advies en in de huidige structuur, heb je dan een advies gegeven, komt die toets en dan ga je eventueel heroverwegen bij een hogere score. Maar ik ben het helemaal eens met wat jij zegt en ik probeer met collega's ook 't erover te hebben van als het goed is, geeft elke toets een antwoord op de vraag die we hebben. Het kan zijn, is ons aanbod effectief geweest? Is mijn aanpak bij deze specifieke leerling effectief geweest? En als je eigenlijk geen vragen hebt die je wilt beantwoorden, dan is de toets al bijna zinloos. En we zijn, dat is gelukkig al wat wat wat langer geleden, maar we hadden allerlei overstapprocedures op meerdere plekken in Nederland, waarbij je dus door het invoeren van de scores op de leerlingvolgsysteemtoetsen al tot een advies kwam.

00:14:28 Tjip de Jong

Ja.

00:14:29 Niels Tiemessen

En volgens mij misbruiken we dan echt toetsen.

00:14:31 Tjip de Jong

Ja precies.

00:14:32 Niels Tiemessen

En en we hadden in het verleden ook hè, dat je bepaalde eindtoetsscores moest hebben om op een bepaalde VO school toegelaten te worden. En dat is er gelukkig ook af, maar ik heb dan meteen ook wel weer wat zorgen bij dat we de eindtoets straks wel weer tot een verplichte bijstelling gaan laten leiden. Want dan ga je weer heel duidelijk aanwijzen, met dat toetsmoment kun je het advies van je kind gaan beïnvloeden. En dat vind ik, een toets moet helpen in aanbod en aanpak, want anders gaan we dadelijk lesgeven om de toets, of gaan we kinderen trainen omwille van de toets en.

00:15:03 Tjip de Jong

Daar gaat teaching to the test en en ook al bij bijles en, maar dat zal voor deze groep misschien anders zijn, Hanke, hoe kijk jij daar tegenaan?

00:15:10 Hanke Korpershoek

Nou, ik vind het een ingewikkeld punt. Teaching to the test op zich is natuurlijk niet zoveel mis mee. Als een als een toets meet wat 'ie moet meten, dan is het juist heel handig dat je daar goed goed voor oefent en en dat je dan natuurlijk goed weet hoe zo'n toets werkt en wat hij je kan geven en dat dat geen verrassing is hoe hoe zo'n toets eruit

ziet voor een leerling. Dus dat betekent dat de teaching to the test gewoon onderdeel is van het van van het onderwijs, hè, niet, niet van schaduwonderwijs, maar dat je leerlingen helpt in het begrijpen en het beantwoorden van, nou de multiple choice vragen die misschien in een doorstroom toets zitten, gewoon de type vraag. Wat soms met de eindtoetsen gebeurt, is dat mensen denken dat leerlingen daar per ongeluk hoger op kunnen scoren. En, er is best wel wat af te dingen op hoe goed een een eindtoets kan voorspellen hoe iemand het later in zijn leven doet. Wat we wel weten is dat zowel het schooladvies als eindtoetsen, nou, wel redelijk goed kunnen voorspellen waar leerlingen na een aantal jaar middelbare school terechtkomen. Het schooladvies nog net iets beter dan de eindtoets, omdat daar natuurlijk ook al toetsgegevens in zijn meegewogen.

00:16:19 Tjip de Jong

Ja.

00:16:21 Hanke Korpershoek

We zien wel dat voor sommige groepen leerlingen die voorspellende waarde wat verschuift of wat verschillend is, en dat ook met name in het VMBO we toch wel veel zien dat leerlingen opstromen ten opzichte van hun schooladvies. Als we dan kijken naar die eindtoets en die bijstellingen. Ik ben het met je eens dat het niet alleen zou moeten gaan over wat een leerling cognitief gezien kan en laat zien op de toets. Maar per ongeluk hoger scoren, dat gebeurt eigenlijk niet, dus dat betekent dat er blijkbaar iets anders is, waarvan de leerkrachten denken, nou, dat kan deze leerling misschien qua zelfstandigheid of qua motivatie niet aan om dat hogere niveau dan daadwerkelijk te gaan te gaan volgen.

00:16:58 Tjip de Jong

Er is een ander argument. Ja, ja, ja.

00:17:00 Hanke Korpershoek

Dat is een ander argument. Dat heeft dan niet zozeer meer met die toets te maken.

00:17:03 Tjip de Jong

Dus je kan niet per ongeluk heel hoog scoren. Je kan ook per ongeluk misschien laag, een keer een uitglijder maken.

00:17:05 Niels Tiemessen

Oh, absoluut, maar dat hebben wij ook in de adviesprocedure, praten we daar met elkaar dus heel erg over, van hè, is nou op basis van deze ene score eindgroep 6, zetten we nu lager in, of of was er meer hè? En ook inderdaad de voorspellende waarde van een lage score ten opzichte van een hoge score. Maar waar ik denk ik ook nog meer op doel,

want ik ik snap wat je zegt, hè, de die leerling scoort niet zomaar hoger op een eindtoets, maar als je dus dat proces heel goed hebt gelopen met ouders en leerling en gekomen bent tot advies X, hè, omdat we met z'n allen denken dat dat het meest passend is en we gaan verplicht bijstellen, dan weet ik niet wat wat we daar dan direct mee bereiken.

00:17:49 Tjip de Jong

Nee precies.

00:17:51 Niels Tiemessen

Want dat kan al meegewogen zijn namelijk hè, want die eindtoets die meet rekenen wiskunde en begrijp het lezen. En dat kan al meegewogen zijn in het gevoel advies.

00:17:59 Tjip de Jong

Ja. Een andere vraag, ik was, ik heb recent een boek gelezen, talen die de school in komen, geschreven door Lidy Peters, over hoe kinderen die een andere eerste taal spreken, eigenlijk de basisschoolonderwijs inkomen. En toen dacht ik, ja, die dat Nederlands onderwijsthema is natuurlijk heel talig, dus begrijpend lezen is een ontzettend belangrijk. Hoe, achterstand kan ook te maken hebben met taalbeheersing? Hoe kijken jullie daar tegenaan, als het gaat over kansrijk adviseren? Hoe, het lijkt me best een ingewikkelde puzzel, namelijk.

00:18:23 Hanke Korpershoek

Ja, dat is een hele ingewikkelde puzzel, want ondanks dat we kunnen vinden dat dat een leerling uiteindelijk, en misschien in z'n moedertaal, wel een hoger niveau zou aankunnen in het Nederlandse onderwijssysteem, is het natuurlijk Nederlandstalig voortgezet onderwijs en en dat betekent dat je natuurlijk alle vakken die die je volgt, ja toch in het Nederlands zal zal moeten kunnen volgen en begrijpen en de begrippen die daarin voorkomen. En dat dat is dan toch wel vaak de reden om te zeggen, nou, als begrijpend lezen is toch kernvaardigheid, en op basis daarvan kunnen we echt best goed voorspellen welke eindexamenniveau iemand uiteindelijk kan behalen. Dat wil niet zeggen dat zo'n leerling uiteindelijk niet op een hoger niveau zou kunnen functioneren als dat beter past bij bij die leerling, maar bij het, nou, het plaatsen in het voortgezet onderwijs is het, nou, ondanks alle redenen waarom je het anders zou kunnen kunnen willen zien, ideologisch gezien wel verstandig om dat begrijpend lezen niveau wel sterk mee te laten wegen in in de advisering. En dat gebeurt ook. Er is een tijdje geweest dat leerlingen met, uit gezinnen met een migratieachtergrond ondergeadviseerd werden. Nou dat dat schoot op een gegeven moment juist de andere kant op, hè, dan was er juist meer overadvisering. Ik denk dat we nu met zijn allen wel meer scherp hebben van nou wat wat wat is nu een goed passend advies voor leerlingen die cognitief gezien misschien een hoger niveau aan zouden kunnen, maar qua taalvaardigheid in Nederland misschien anders. Dus in die zin is als we het over onderwijsachterstanden hebben, is

het opleidingsniveau van de ouders, thuissituatie van ouders echt veel, vele malen belangrijker in in die overstap, dan al dan niet een migratieachtergrond.

00:20:10 Tjip de Jong

Interessant. En je zei net al iets, Niels, over hoe jullie in het teams eigenlijk kritisch met elkaar nadenken over hè, dat advies en dat kansrijk adviseren. Als je als luisteraars, hoe, wat voor tips heb je voor luisteraars als ze nu hiermee aan de slag gaan? Waar waar letten jullie echt heel kritisch op of waar steek je aandacht aan?

00:20:25 Niels Tiemessen

En wat ik heel belangrijk vind als als directeur, want ik ben ook leidinggevende van die groepsleerkrachten, is dat zij er niet alleen voor staan. En, omdat wat leerkrachten in het PO, want daar heb ik wel natuurlijk mee te maken en ik geloof direct dat docenten in het VO dat ook hebben, maar ik werk vooral met leerkrachten in het PO, die willen niks liever dan zoveel mogelijk kansen voor hun kinderen en voor hun leerlingen. En het raakt leraren vaak ook direct als ze dan bijvoorbeeld horen van, hè, we geven lagere adviezen aan kinderen uit sociaal kansarmere milieus, want dan heeft de leerkracht zo'n gevoel van ja, maar ik ga echt niet in mijn klas kijken van joh Jantje of Pietje, die heeft het wat moeilijker thuis, en, die geef ik een lager advies, hè? Dat zijn vaak landelijke data, denk ik, hè? Waar jij je ook op baseert, terwijl die leerkracht zelf die wil het allerbeste voor zijn hele klas. En wat ik dan als tip zou willen meegeven is van doe het hoe groot of klein je school ook is, maar doe het echt met een team en ga daar echt met elkaar naar kijken en benut ook al die ervaringen van die leerkrachten uit groep ,7 uit van die leerkrachten uit groep 6, benut die leerling al zo vroeg mogelijk als bron van informatie ook over hoe leert ‘ie nou het liefst hè? We hebben heel veel kind gesprekken op school waarin we praten echt over de persoonlijke leerdoelen van het kind, hoe wil die leren, waar wordt ‘ie blij van, wat zijn vakken die die interessant vindt? Dat de ouder dat hoort, hè dat dat dat de leerkracht dat ook hoort en dat je ook met elkaar over de leerling praat waar de leerling bij is. En ja, voor ons moet dat geluk van het kind centraal staan. En.

00:21:56 Tjip de Jong

Interessant, wat je zegt, eigenlijk zeg je van, kijk ook breder naar het kind wat wat zijn hobby's? Wat vinden ze de moeite waard, waar beleven ze plezier aan. Hoe hangt dat samen met hoe ze presteren, met hoe ze zich gedragen in de klas en dat eigenlijk je probeert zo rijk mogelijk beeld eigenlijk te verzamelen. En ook doe dat niet alleen, maar probeer dat met elkaar te doen en daarin ook die ja ook thuissituatie mee te nemen. Taalontwikkelingen, daar kan je eigenlijk steeds stukjes aan toevoegen.

00:22:05 Niels Tiemessen

Precies. Ja en die thuissituatie ook ook niet als belemmering meewegen, hè om te zeggen van nou, dan gaan we bijvoorbeeld wat meer behoudend adviseren, maar neem

dat weer bijvoorbeeld weer mee naar je warme overdracht. Hè, stel, ik heb wel eens voorbeelden gehoord van dat dat dan in gezinnen en bijvoorbeeld weinig mogelijkheid is, hè, dat valt je dan al op in het PO, om thuis op een rustige plek huiswerk te maken. Terwijl die leerling echt wel dat nodig heeft. Nou, geef dat mee als advies aan het VO en de warme overdracht, van goh voor deze leerling is het heel helpend als die op school zijn huiswerk mag maken op een rustige plek, want thuis is die gelegenheid er niet. Ik noem maar iets.

00:22:50 Tjip de Jong

Mooi ja, maar ook meegeven aan de middelbare school meegeven aan de, en dan komen we eigenlijk op een volgende punt, namelijk de warme overdracht, hè?

00:22:55 Hanke Korpershoek

Ja.

00:22:57 Tjip de Jong

Dat is, daar heb ik allerlei beelden bij, dus dat.

00:22:59 Hanke Korpershoek

Soort magische term.

00:23:01 Tjip de Jong

Soort magische term bijna, hè, toch?

00:23:03 Spreker 2

Ja, ja, de warme overdracht. Ja het het het is heel belangrijk, denk ik om als schoolteam te praten over wat we daarmee bedoelen en en welke positie kansrijk adviseren en onderwijskansen daar nou in heeft. En net was wat Niels zegt, gebruik de informatie die je hebt over de de thuissituatie van de leerling en en persoon. De hè de persoon achter de leerling. Om in dat laatste jaar van van de basisschool en en ook na het afgeven van het schooladviezen nog te kijken hoe je leerlingen zo goed mogelijk kan voorbereiden op wat er daarna gaat gebeuren. Misschien zijn ouders zelf nooit naar de middelbare school geweest. Misschien zijn er ouders die niet met een agenda werken, thuis, en leerlingen dus ook helemaal niet weten hoe ze dat moeten doen. En op veel basisscholen zijn dat natuurlijk wel onderwerpen die aan bod komen in groep 8, maar er zijn ook scholen waar dat helemaal niet gebeurt. En de warme overdracht betekent dat die leerling het idee heeft, ik weet wat er straks van mij verwacht wordt, ik weet, ik weet waar ik moet zijn, ik weet hoe ik leraren aan moet spreken, ik weet wat wat is huiswerk maken, als dat op de basisschool niet gebeurde, wat is dat huiswerk maken? Moet je het dan helemaal alleen doen of mag je je ouders om hulp vragen? Al dat soort dingen, dat zijn vragen die voor sommige leerlingen heel vanzelfsprekend zijn en voor hen de overgang ook heel soepel

verloopt. Maar voor de leerlingen die je die daar gewoon heel onzeker over zijn en dat laat, laten heel veel onderzoek ook zien, hè, leerlingen zijn vaak heel onzeker over die overgang. Vind ik straks nieuwe vrienden?

00:24:37 Tjip de Jong

Ja het is natuurlijk een grote stap, hè?

00:24:38 Hanke Korpershoek

Het is ja en de en en daar kun je als school zeker wel wat wat nog doen in die in die voorbereiding op die warme overdracht.

00:24:45 Tjip de Jong

Ja. Ik heb het me nooit gerealiseerd. Ja, Ik ben helemaal thuis in een agenda en een kalender. Ik denk dat mijn kinderen ook wel weten dat er een agenda en een kalender is en dat we af en toe het weekend dan en dan weet je wel, maar als je dat natuurlijk nooit mee te maken hebt en je moet in één keer een planning gaan maken. Hoe hoe hoe, hoe doen jullie dat op school, kan je daar iets over zeggen?

00:25:00 Niels Tiemessen

Ja, we hebben een soort, we hebben een soort basisaanpak, hè? We hebben, we hebben wenmomenten in Apeldoorn. Binnen ons bestuur hebben we ook VO scholen, dus de daar is nauwer contact tussen de PO Scholen en de en de VO scholen.

00:25:11 Hanke Korpershoek

Mooi.

00:25:12 Niels Tiemessen

En. Maar we hebben, daarnaast draaien we ook een een project voor, het is onder leiding eigenlijk van twee collega-directeuren en mijn bovenbouwcoördinator, die zit daar ook heel intensief in. Dat is een project waar eigenlijk de PO-scholen kunnen zeggen, ook in afstemming met de ouders van hé, deze kinderen kunnen Misschien wat extra ondersteunen in die overdracht.

00:25:28 Hanke Korpershoek

Een soort brugfunctionaris.

00:25:30 Niels Tiemessen

Ja de laatste, het laatste half jaar groep 8 tot en met het eerste halfjaar in de in de brugklas. En dat is ontzettend op maat. Dus. Nou mijn bovenbouwcoördinator Marieke, die draait daar bijvoorbeeld ook in mee. En die begeleidt dan een X aantal leerlingen, in die overdracht, is ontzettend op maat. Dus het kan zijn wat jij net zegt, als je nog thuis

gewoon niet te maken hebt met een agenda, letterlijk mee naar de winkel, een agenda kopen, hoe gebruik je die? Het kan zijn, de fietsroute al een paar keer doen hè. We horen ouders bij ons op school, is het dan best wel gebruikelijk dat ouders dat alles een paar keer oefenen, voor de zomer. Van hè, hoe fiets je dan eigenlijk en nou, wat zijn een paar gevaarlijke punten misschien In de stad waar je moet oversteken? Maar het kan ook zijn dat we dat vanuit dat project ondersteunen. Het zijn nog een aantal keer gesprekken, eerst op de basisschool over die overgang en lukt het allemaal, vind je het spannend? Nou die kant. En dan na de zomervakantie komt dus die begeleider dan ook letterlijk naar de VO-school toe om ook daar te praten met de leerling, met de mentor en te kijken van wat kunnen we nog doen? En dat kan ook heel praktisch een reminder zijn van hé morgen, hoe was je vakantie en ga je morgen wel je boeken ophalen en?

00:26:44 Tjip de Jong

Mooi.

00:26:44 Hanke Korpershoek

Ja, en dat hoeft, dat hoeft ook gewoon niet voor alle leerlingen hè.

00:26:46 Niels Tiemessen

Nee, zeker niet, nee.

00:26:48 Hanke Korpershoek

Het is echt een op maat aanpak voor voor de leerlingen die je op die manier kansrijk niet alleen een kansrijk advies geeft, maar ook ja gewoon kansrijker voorbereid op dat het dat ze het ook daadwerkelijk goed doen.

00:26:59 Tjip de Jong

Hoe wordt los van dit beetje bijna het relationele aspect van de overgang? Ook worden er ook, wordt de voortgang ook gemonitord door tussen PO en VO, kan je daar iets over zeggen?

00:27:08 Hanke Korpershoek

Nou er ja ja.

00:27:09 Tjip de Jong

Wat gebeurt wel niet?

00:27:10 Hanke Korpershoek

Daar hebben we jaren geleden al wel voor gepleit. Omdat we er op een gegeven moment achter kwamen dat dat in het basisonderwijs weinig terugkoppeling was van waar komen leerlingen eigenlijk terecht als we ze eenmaal een schooladvies hebben

gegeven? Nou, toen ik zelf op de middelbare school zat, was het gebruikelijk dat je in jaar 1, als je je eerste rapport kreeg, nog naar hè in groep 8-leerkrachten terug ging om te laten zien van nou, dit is mijn eerste rapport.

00:27:35 Tjip de Jong

Ja.

00:27:38 Niels Tiemessen

Gebeurt nog wel hoor, ja.

00:27:39 Hanke Korpershoek

Dat is, misschien gebeurt het inderdaad nog wel, maar maar als als schoolteam is 't natuurlijk heel informatief als je over een aantal jaren heen kan zien van nou, waar zijn onze leerlingen uiteindelijk allemaal terecht gekomen. En wat wat hadden wij toen geadviseerd en daar zitten ook heel veel ingewikkelde privacy vraagstukken bij, maar zolang het niet over individuele leerlingen gaat, kan je natuurlijk wel zeker op wat grotere scholen terugkoppeling vragen van nou waar, waar zijn, hoeveel adviezen hebben in welke niveaus geresulteerd zeg maar. En dat en dat soort informatie, dat helpt je heel erg om te zien van nou zit, zijn wij nou inderdaad een beetje voorzichtig, vergeleken met andere basisscholen in de regio.

00:28:16 Tjip de Jong

Geeft je een soort spiegel, een soort reflectiemoment.

00:28:19 Hanke Korpershoek

Dus ja en dat ja ja ja en en aan de andere kant geldt voor het voortgezet onderwijs ook een vergelijkbaar vraagstuk. Als wij onderbouwcoördinatoren in het voortgezet onderwijs spreken, dan zeggen ze, ja, van die van die school die die zijn altijd wat voorzichtig met de adviezen en van die school, die zijn altijd wat te hoog. En denk ja, dat moet je niet tegen mij zeggen. Dan, ga ga ga in gesprek met die met met die basisscholen in je in jullie omgeving en in inderdaad in de gemixte schoolbesturen, waar Niels ook in zit, waar zowel PO- als VO-scholen onder hetzelfde koepel vallen, is dat natuurlijk wel makkelijker.

00:28:55 Tjip de Jong

Ja echt, echt die verbindingen organiseren. Ja, ik herken het ook van ze recent bij een middelbare school die zeiden, ja, bij deze school is het rekenen altijd een beetje lastig. Nou probeer dat hè, probeer hè, die brugfunctionaris hè te te faciliteren, zodat je die uitwisseling kan kan verzorgen. Interessant. Nee, als ik nog even één keer zou mogen terugkomen op het punt van dat schooladvies. Nou zijn er ouders, weet ik ook uit eigen ervaring, daar wordt nog wel eens geoefend, daar is meer ondersteuning thuis en er zijn

sommige kinderen die er toch zelf voor staan en misschien gelijk het doen in het leerlingvolgsysteem of in de toets. Hoe kijk jij daar nou naar? Wat nou, ik wil niet zeggen wat is beter, maar.

00:29:28 Hanke Korpershoek

Ja, dat is, kijk het het schooladvies dat het dat geven we natuurlijk op het moment dat we van de leerling een redelijk goed beeld hebben van wat er wat de leerprestaties van de leerling op dat moment zijn, begrijpend lezen, rekenen, enzovoort. En wat we soms denk ik wel eens vergeten, is dat als een leerling in zijn thuissituatie weinig ondersteuning heeft gekregen bij het leren en toch datzelfde niveau heeft bereikt als een andere leerling die thuis heel veel hulp heeft gekregen, dan is natuurlijk de vraag of je dan op het moment dat het schooladvies gegeven wordt en de eindtoets hoger is uitgevallen dan het schooladvies, dan kan je afvragen, waarom zou ik deze leerling nou niet die heroverweging, dat hogere niveau meegeven. Want die leerling heeft immers laten zien dat die ook zonder al die ondersteuning dat dat niveau heeft weten te bereiken. En en nou, dan komen we eigenlijk weer terug op het punt van ja, kijk nou naar die individuele leerling, wat past nu het beste bij deze leerling? Maar je hoeft ze niet twee keer, de thuissituatie mee te wegen, één keer is meer dan voldoende.

00:30:35 Tjip de Jong

We zijn aan het slot gekomen van de podcast. Wat opvallend is, ik heb het belletje (*de bel klinkt*) niet hoeven te gebruiken. Dat betekent eigenlijk dat jullie hele klare taal spreken voor de luisteraar die de podcast volgt. Soms wil ik nog wel eens op een belletje drukken als ik bepaalde woord niet begrijp, want dan vraag ik de onderzoek om dat aan toe te lichten, maar dat is nog niet gebeurd. Het blijft een hele mooie en spannende stap hè, je gaat van de basisschool naar de middelbare school. Het is ook een kans om opnieuw te beginnen en tegelijkertijd houden jullie ook een stevig pleidooi voor een warme overdracht waarin je ook met name leerlingen die wat meer risico hebben op achterstand echt ja een sterke start kunt geven. Het is een beetje een paradox, denk ik.

00:31:07 Hanke Korpershoek

Ja, dat klopt hoor. In de in de overdracht van dat basis- naar het voortgezet onderwijs is het natuurlijk heel belangrijk dat je voor leerlingen die echt bepaalde ondersteuning nodig hebben of waar je iets belangrijks over wil meegeven van van de thuis- of de leersituatie samen met de ouders dat ook overlegd waar een leerkracht in het voortgezet onderwijs of een leraar dan dan ook echt iets mee kan. Maar het kan voor leerlingen soms ook inderdaad juist ook goed zijn om niet teveel van de basisschool nog mee te hoeven nemen, bijvoorbeeld als een leerling geen goede werkhouding had in groep 8 en naar de middelbare school gaat en de nieuwe mentor denkt, oh ja, dat is die leerling die die heeft geen goede werkhouding. Hè, dan kan dat ook juist heel erg bevestigen wat wat misschien de leerling zelf ook wel achter zich had willen laten. Dus het is altijd heel goed

om samen met de leerling en de ouders te bespreken welke informatie vinden wij nou gezamenlijk belangrijk om mee te geven aan de middelbare school. Maar maar daar zit inderdaad een beetje een paradox in.

00:32:05 Tjip de Jong

Daar zit ook wel wat nuancering. Maar dat maakt ook het vak zo interessant, hè Niels, dat je dat het dat het altijd zoeken is naar de beste weg en de beste verbinding.

00:32:11 Niels Tiemessen

Ja, en ik denk dat dat voor de warme overdracht naar het VO hetzelfde geldt als voor de warme overdracht binnen het PO, hè, van groep 3 naar groep 4 als van groep 6 naar groep 7. Wat is relevante informatie om de leerling tot leren te brengen en en daar zie je denk ik wat jij probeert aan te stippen ook, is dat het een beetje sch lijkt te schuren, maar het gaat om de informatie die er toe doet om tot leren te komen. En niet zozeer van ja, dat is het broertje van hè? En zijn broer die ken je, die was ook erg druk, Dat is niet zo relevant. Het is relevant hoe komt ‘ie tot leren?

00:32:43 Tjip de Jong

Heel interessant. Bedankt voor jullie tijd. Leuk om hier met jullie over van gedachten te wisselen. Het beeld van bruggen bouwen hè, verbindingen leggen, blijft, blijft bij mij wel een beetje als beeld opstaan, hè? Tussen 3 en 4, tussen de basisschool, de middelbare school, tussen ja, sturingsinformatie, toetsen, leerlingvolgsysteem die je eigen vak. We gaan door met de podcastserie en als je nu luistert, wil ik je hartelijk danken voor het luisteren. Kijk zeker even op onderwijskansen.eu. Daar vind je wat meer informatie ook over over dit onderzoek en ook wat artikelen waar je natuurlijk, die je tot je kunt nemen. Het is een samenwerkingspodcast van het NRO, de PO-raad OC&W en diverse onderwijs- en onderzoeksinstellingen. In de speaker notes van de podcast staan alle bronnen nog even op een rij en check zeker dus even www.onderwijskansen.eu voor meer informatie. Ik wil mijn gasten, Hanke en Niels, hartelijk danken.

00:33:30 Hanke Korpershoek

Graag gedaan.

00:33:31 Tjip de Jong

En vergeet je niet te abonneren op de podcast en je mist niks. Tot de volgende keer.